

Torsdagen den 29 december 1966

Språkvårdsspalten

1

Är det rätt att dela ordet *snickare* så, att *snick* kommer på första raden och *are* på den andra? — Nej. Den ena huvudregeln vid avstavning lyder, att en konsonant skall föras till den senare stavelsen, exv. lig-ger, sim-ning, snic-kare. (Den andra regeln säger, att sammansatta ord delas i de enkla ord som de består av, t.ex. riks-dag.) Beträffande principerna för avstavning, kommatering och förkortning vill jag hänvisa till en liten skrift som utgetts av Nämnden för svensk språkvård: *Skrivregler*. Den är mycket billig (1 krona i Sverige). Det som kan vilseleda i fall som *snickare* är dels avstavningen i engelskan, som avstavar så att andra leden börjar på vokal, dels det streck i ordböcker som delar t.ex. skoj/a. När Akademiens ordlista skriver skoj/a, avser den inte att man skall dela så, utan visar ordets böjning genom att skriva skoj/a, -ade, dvs det heter skojade. På samma sätt skriver den t.ex. skorp/a, -an, -or, och det betyder givetvis skorpa, skorpan, skorpor. Men ordet skall avstavas skor-pa, liksom skoja avstavas sko-ja.

2

Finns det någon skillnad i användningen av *besluten* (är *besluten*) och *beslutad*? — Ja, *besluten* brukas om en person: han är fast besluten att resa (dvs han har fattat ett beslut), *beslutad* om en sak: åtgärden är beslutad (dvs någon har beslutat att vidtaga den). Det är alltså orätt att skriva »Vägen är besluten». Det bör heta »beslutad». Böjningen av ordet *besluta* är egenomlig. Det kan heta »beslutar,

beslutade, beslutat» eller »besluter, beslöt, beslutit», men formerna »besluter» och »beslutat» är vanligast. »Beslöt» och »beslutade» är väl lika brukliga i Sverige, hos oss är »beslöt» nog vanligast.

3

Vad betyder ordet *hjon*? — Det är ett gammalt svenskt ord med betydelseerna »äkta make», »medlem av husfolket». 1734 års lag börjar med orden »Vill man hionelag bygga», dvs ingå äktenskap. Det gamla ordet *hjonelag* betyder alltså »äktenskap». Samma lag använder också ordet *fästehjon* om fästfolk. I gammal svenska användes uttrycket *husets hjon* om husfolket. Emellertid började »hjon» också brukas i sammansättningar som åsyftade personer vilka var beroende av samhällets understödsåtgärder: *fattighjon*, *nådehjon* och andra. Det kom därför att få en nedsättande klang. Nu är både det enkla »hjon» och sammansättningarna klart ålderdomliga. I dialekter lever ordet ännu och kan betyda »person i allmänhet»: bjuda tusen hjon till gästbåd.

4

Är ordet *tresorfack* godtaget i högspråk? — Det tycks inte finnas i Sverige. Där talar man om *bankfack*, och det ordet brukas ju också hos oss. Det intressanta med »tresorfack» är att det tycks ha kommit från kontinenten direkt till oss, utan att ha passerat Sverige, såvitt man vet. I franskan betyder *tresor* »skattkammare», »skatt», och ordet finns också i tyskan. (Det engelska *treasure* »skatt» är samma ord.)

CARL-ERIC THORS